

Acta

Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni

2018

roč. 10/č. 2–3

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

JAK LEXÉM BITCOIN OBOHATIL ČESKÝ A FRANCOUZSKÝ JAZYK*

Dagmar Kolářková**

How Lexeme Bitcoin Enriched the Czech and French Languages

Abstract: *Bitcoin, first introduced in 2008, and other virtual currencies (litecoin, ripple, ethereum, dash, etc. – known as “altcoins”) are a phenomenon of the 21st century. When speaking about bitcoins, views on cryptocurrency-related risks and benefits vary significantly. However, in this article, we will not focus on bitcoin here to illustrate how virtual currencies work. The aim of this article is to show how the borrowed Anglicism bitcoin is used in the Czech and the French languages. The purpose of the theoretical framework is to clarify concepts of neologism, Anglicism and internationalism and propose relationships among the concepts in a study. In the practical section, using the word bitcoin, we show how the loanword is used in both languages and how its integration into the language is similar. The main result of the analysis is a list of derived and compound words from the word bitcoin in Czech and French. The article deals with derived and compound words from the point of view of their quantitative evaluation using Aranea web corpora. In this article, we have shown the possibilities of their derivatives and adaptation to the given system of the language.*

Key words: *adaptation, anglicism, bitcoin, borrowed word, Czech language, French language, internationalism, neologism.*

DOI: <https://doi.org/10.24132/actaff.2018.10.2-3.4>

---

*Článek byl vypracován v rámci projektu SGS-2018-039 *Lexikální kreativita francouzštiny 21. století.*

**PhDr. Dagmar Kolářková, Ph.D., Katedra románských jazyků, Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni, kolariko@kro.zcu.cz.

1. Úvod

Bitcoin a kryptoměny se svými blockchain technologiemi jsou často označovány za revoluční myšlenku. Na počátku je málokdo bral vážně, postupem času však nenápadně zasahují do našich životů a začínají nás ovlivňovat podobně jako před lety počítače a zejména internet.

Princip digitální měny byl publikován již v roce 2008, bitcoinová síť byla ale uvedena do provozu až v roce 2009, kdy se také uskutečnila první bitcoinová transakce. Bitcoin není však zajímavý jen z hlediska technologie, ale také pro svou minulost, neboť jeho zrození je dodnes obestřeno řadou záhad. Není totiž jisté, zda za jeho vznikem stojí jedna osoba nebo celá skupina, která se od samého počátku úspěšně skrývá pod pseudonymem *Satoshi Nakamoto*. Novináři se sice již mnohokrát snažili vypátrat Nakamotovu totožnost, neboť za sebou zanechal několik stop, jež je zavedly na tři různé kontinenty, přesto dodnes nevíme, o koho se jedná. Pátrání po jeho identitě je podrobně popsáno v knize *Bitcoin. Peníze budoucnosti. Historie a ekonomie kryptoměn, stručná příručka pro úplné začátečníky* (Stroukal, Skalický 2015: 20–22).

O bitcoinu začaly vysílat televize, psát noviny, časopisy, webové magazíny, na toto téma se konají konference, do studijních programů na vysokých školách byly zařazeny kurzy o bitcoinu a dalších kryptoměnách. Bitcoin ale není jen jedna z kryptoměn, jak uvádí Fillner (2017: 4), „*přináší také nové příležitosti, ve světě i u nás vznikají start-up firmy, které vymýšlejí nové technologie a služby spojené s jedním z nejrychleji se rozvíjejících světových byznysů*“. Bitcoin se tak stále více dostává do povědomí lidí, neboť se ukázalo, že „*není jen hračkou pro IT nadšence, ale něčím, co funguje v reálném světě, za co si lze něco koupit*“ (Stroukal, Skalický 2015: 50).

Za bitcoiny se dnes už dá koupit prakticky cokoli. Našli se i lidé, kteří se rozhodli přijímat výplatu pouze v bitcoinech. Někteří se také snaží dokázat, že lze žít výhradně za tuto digitální měnu. Stroukal a Skalický uvádějí ve své knize případ Kashmir Hill, reportérky časopisu *Forbes*, jež žila týden pouze s bitcoinem, tzn. bez tradičních peněz. Cestovala, nocovala a stravovala se výhradně pomocí této kryptoměny, přičemž sama konstatovala, že to není snadné. Přesto se jí podařilo dokázat, že se dá za bitcoiny žít. O svých zážitcích posléze napsala i knihu *Secret Money: Living on Bitcoin in the Real World*. Podobný nápad měli i novomanželé Austin a Beccy Craigovi. Ti se na svých cestách po světě, kde platili pouze touto měnou, nechali natáčet profesionálními dokumentaristy po dobu 100 dní. Ostatním tak ukázali, že bitcoiny jsou skutečně peníze (Stroukal, Skalický 2015: 47).

Fenoménu virtuální měny *bitcoin* je tedy v poslední době věnována stále větší pozornost. Pryč je ale doba, kdy byla všeobecně známá pouze tato první kryptoměna. Veřejnost má dnes povědomost o existenci alespoň některých alternativních kryptoměn, takzvaných *altcoinů* (*litecoin, ripple, ethereum, dash* aj.), a začíná již rozumět i principům jejich chování a jejich místu na trhu měn, investičních příležitostí a technologických start-upů. Lidé začínají bitcoiny nakupovat, směňovat, těžit anebo přijímat ve svých obchodech.

Cílem tohoto článku ale není popsat, jak funguje kryptoměna, jak ji lze získat nebo jak ji používat. Na toto módní téma zde bude nahlíženo výhradně z lexikál-

ního hlediska. Budou zkoumány novotvary, které vznikly v českém a francouzském jazyce z nutnosti pojmenovat tuto novou skutečnost. Účelem výzkumu je tedy vyhledat slova, jež byla v češtině a ve francouzštině odvozena od základového slova *bitcoin*, kompozita vzniklá od tohoto slovního základu a případně i některá syntagmata obsahující daný výraz. Srovnání češtiny a francouzštiny v tomto výzkumu je motivováno typologickou růzností obou jazyků. Předpokládáme, že výsledky výzkumu by mohly být ovlivněny omezenějšími možnostmi derivace ve francouzském jazyce a naopak častějším využíváním kompozice jako způsobu obohacování slovní zásoby v tomto jazyce.

Protože byl poslední slovník neologismů v češtině vydán v roce 2004 a historie kryptoměny *bitcoin*, jak už bylo řečeno, se začala psát až v roce 2008, je jisté, že v tomto slovníku nová pojmenování týkající se *bitcoinu* nenalezneme. Než se ale nová slova v češtině dostanou do slovníků, jsou zařazena do neologické databáze *Neomat*. Slovo *bitcoin* a existence výrazů od něho vytvořených budou tedy nejprve ověřeny v této databázi, dále pak v jazykovém korpusu *Araneum Bohemicum III Maximum* (Unesco.uniba.sk 2017a), jež byl vytvořen v rámci výzkumného programu UNESCO Katedry plurilingválnej a multikultúrnej komunikácie Univerzity Komenského v Bratislavě. Stahování dat pro tento korpus proběhlo naposledy v roce 2017, a proto můžeme předpokládat, že v něm novotvary od *bitcoinu* budou obsaženy. Také pro francouzštinu bude využit jazykový korpus *Araneum Francogallicum II Maximum* (Unesco.uniba.sk 2017b), který byl realizován v rámci výše zmíněného výzkumného projektu. Jazykové korpusy Univerzity Komenského v Bratislavě byly vybrány proto, že jak pro češtinu, tak i pro francouzštinu je zde k dispozici korpus o co největším rozsahu (tzv. *maximum*).

Výskyt takto nalezených neologismů bude ještě ověřen pomocí internetového vyhledávače *Google* prostým zadáním daného výrazu do vyhledávacího okna. Budeme-li předpokládat existenci dalších odvozenin nebo složenin od lexému *bitcoin*, jež nebudou zaznamenány v analyzovaných korpusech, budou tato slova rovněž zadána do vyhledávače *Google*. Jelikož budeme postupovat intuitivně, je velmi pravděpodobné, že seznam získaných odvozenin a kompozit nemusí být úplný. Vzhledem k tomu, že počet výskytů uváděný vyhledávačem je jen přibližný (a nelze ho tedy považovat za spolehlivý zdroj statistického srovnání), bude v souhrnných tabulkách uveden pouze počet výskytů hledaného výrazu ve výše zmíněných korpusech.

2. VYMEZENÍ POJMŮ

První informace o *bitcoinu* se objevily v roce 2008. Vzhledem k jeho novosti ho lze tedy označit za *neologismus*. Zároveň se jedná i o *anglicismus*, neboť byl přejat z angličtiny, kde *bit* označuje základní datovou jednotku (*bit*) a *coin* drobnou minci. Doslovný překlad kompozita *bitcoin* tedy zní *bitová mince*. Jelikož se paralelně vyskytuje ve více nepřibuzných jazycích, můžeme ho současně považovat i za *internacionalismus*. V následující části budou tedy definovány tyto tři pojmy.

2.1. NEOLOGISMUS

V nejjednodušších slovníkových definicích se můžeme dočíst, že neologismus je *nové slovo*. Tato definice je zřejmě odvozena z etymologie slova *neologismus*, neboť *neos* znamená ve starořečtině *nový* a *logos* je *slovo*. Ne každé slovo je ale pro všechny mluvčí nové (například učí-li se cizinec jiný jazyk, mohou být pro něj všechna slova nová), a proto Pruvost a Sablayrolles dodávají, že se jedná o slovo, jež je nové pro větší skupinu mluvčích, nejen pro jednotlivce (Pruvost, Sablayrolles 2003: 3).

Podle *Encyklopedického slovníku češtiny* je neologismus „*lexikální jednotka, která se ve vztahu k existujícím jednotkám slovní zásoby současného jazyka vyznačuje novostí, a to jak z hlediska vzniku, tak z hlediska funkčního (funkčně systémového, komunikačního, stylistického)*“ (Karlík, Nekula, Pleskalová 2002: 284). Jinou definici najdeme například v České lexikologii, jejíž autoři definují neologismy jako „*lexikální jednotky jistého úseku lexikální zásoby hodnocené z hlediska současných platných jazykových norem ve srovnání s jednotkami běžnými jako nové, užívané a perspektivní*“ (Čermák, Filipec 1985: 99). Také v *Příruční mluvnici češtiny* je na neologismy nahlíženo jako na relativně nová slova, která však postupně „*příznak novosti ztrácejí, začínají se vyskytovat ve větší frekvenci a stávají se platnou součástí lexikálního systému*“ (Grepl, Hladká, Jelínek 2008: 95).

Ve francouzském slovníku *Le Petit Robert de la langue française* se pod heslem *néologisme* vyskytuje jednoduchá definice „*mot nouveau, sens nouveau d'un mot*“, tzn. nové slovo, nový význam slova. Zároveň je zde ale neologismus definován i jako použití nového slova, a to buď slova vytvořeného anebo získaného derivací, kompozicí, tronkací, zkracováním, výpůjčkou apod., nebo slova již existujícího, ale v novém významu. Autoři slovníku tak rozlišují *formální a významový neologismus* (Rey-Debove, Rey 2006: 1721). Z toho vyplývá, že předmětem zájmu tohoto článku budou formálními neologismy, neboť v případě *bitcoinu* a dalších kryptoměn se jedná o novou výpůjčku.

Také Mortureux označuje termínem neologismus nové slovo, které je zároveň schopno se lexikalizovat. A dodává, že za neologismus může být považováno do té doby, než se objeví v obecném slovníku (Mortureux 1997: 105). Zvláště pro francouzskou lexikografii však platí, že nová slova jsou do slovníků zanášena se značným zpožděním. Radimský to vysvětluje snahou vyhnout se „*efemérním záležitostem, modním výstřelkům a politicky nepřijatelným výpůjčkám a kalkům*“ (Radimský 2003: 15). Je ale obtížné stanovit jednoznačnou hranici, kdy neologismus přestává být neologismem. Ztráta příznaku novosti souvisí především se zevšeďněním slova.

Jak už bylo uvedeno, neologismy vznikají nejčastěji z nutnosti pojmenovat novou skutečnost, například v tomto článku zkoumaný výraz *bitcoin* byl vytvořen jednak jako pojmenování virtuální měny, jednak jako název pro platformu, díky níž je tato měna vytvářena. Neologismy mohou být ale i výsledkem záměrného hledání neotřelého výrazu. Jak uvádí Martinčová, neologismy jsou „*projevy a výsledky jazykové kreativity a také prostředky nepřetržitě regenerace, rekonstrukce a stabilizace slovní zásoby*“ (Martinčová 2005: 7). Takto vzniklé neologismy jsou často

označovány za autorské¹ a jsou typické především pro umělecký styl. Mohou se ale objevit například i v médiích.

2.2. ANGLICISMUS A JEHO ADAPTACE V PŘEJÍMACÍM JAZYCE

Také k problematice anglicismů a jejich adaptace v češtině a ve francouzštině se již vyslovila celá řada lingvistů. Obecně lze říci, že anglicismus je anglický výraz přejatý do jiného jazyka. Ve slovnících však najdeme podrobnější definice tohoto slova. Většina českých slovníků definuje anglicismus shodně jako „*jazykový prvek přejatý z angličtiny do jiného jazyka n. podle angličtiny v něm vytvořený*“ (Kraus 2005: 54).

Francouzské výkladové slovníky (například *Le Petit Robert de la langue française*) považují za anglicismus „*emprunt à l'anglais*“, tzn. výpůjčku z angličtiny (Rey-Debove, Rey 2005: 95). V elektronickém slovníku *Le Trésor de la langue française informatisé* je anglicismus definován jako: „*Mot, sens ou tour syntaxique anglais introduit dans le vocabulaire ou la syntaxe d'une autre langue*“ (TLFi 2018: nestr.), tj. slovo, význam nebo syntaktický obrat, který z angličtiny pronikl do slovní zásoby a syntaxe jiného jazyka.

Existují různé klasifikace anglicismů. Například Fridrichová je podle québeckého slovníku anglicismů *Colpron* dělí na sémantické, lexikální, syntaktické, morfologické, fonetické a grafické (Fridrichová 2013: 42–43). Podle této klasifikace patří *bitcoin* mezi lexikální anglicismy, neboť se jedná o výpůjčku v její původní anglické podobě.

Přejímání a adaptace lexémů z angličtiny je proces, který má různé fáze a jehož průběh může být ovlivněn řadou faktorů. Podle *Nového akademického slovníku cizích slov* je termín *adaptace* v lingvistice chápán jako „*proces zdomácnování (počešťování) cizích jazykových prostředků*“ (Kraus 2005: 21). Tento proces probíhá v různých jazykových rovinách, podle nichž lze formální přizpůsobování jazykových prostředků rozdělit na adaptaci výslovnosti (ortoepickou), grafickou (ortografickou), tvaroslovnou (morfologickou) a významovou (sémantickou) (Svobodová 2009: 44–47). Adaptace grafické stránky je progresivní proces. Slovo je obvykle nejprve přejato s původním pravopisem, později k němu vzniká česká varianta a poté se počeští (Svobodová 2013: 7). Tvaroslovná adaptace spočívá v tom, že slovo je přiřazeno do jednotlivých deklinačních typů a jsou k němu přidávány tvarotvorné sufixy (Svobodová 2007: 50). Důkazem toho, že slovo zdomácnělo, jsou i jeho odvozeniny a složeniny (Čermák, Filipec 1985: 126), což znamená, že dochází k adaptaci slovotvorné. Morfologicko-slovotvorná adaptace nevyžaduje nutně adaptaci výslovnostní a grafickou. Dokladem toho je i zkoumaný lexém *bitcoin*.

Otázkou, zda anglicismy ortograficko-ortoepicky počešťovat nebo zachovat jejich původní podobu, se zabýval Rejzek ve své studii „K formální adaptaci anglicismů“. Uvádí, že „*anglicismus v původní pravopisné podobě působí v českém textu cizorodě a je pro uživatele neznalého angličtiny foneticky neprůhledný. Naopak zastánci původního pravopisu argumentují tím, že se počeštěním stírá internacionál-*

¹O bohatém jazyku Arundhatí Royové, oplývající autorskými neologismy, se zmiňuje například Mišterová (2017: 151).

nost lexému [...], jeho identifikační podoba a že se do českého pravopisu dostávají skupiny hlásek nezvyklého, expresivního charakteru (aj, ej)“ (Rejzek 1993: 26–30).

Jak vyplývá z této definice, anglicismy často fungují zároveň i jako internacionalismy, o nichž bude pojednáno v následující podkapitole.

2.3. INTERNACIONALISMUS

Nový encyklopedický slovník češtiny online definuje internacionalismus z hlediska slovní zásoby současných jazyků jako „slovo, výraz (též frazeologický) vyskytující se paralelně ve více jazycích (nepříbuzných nebo ne blíže příbuzných) určitého jazykového, kulturního areálu“ (Martincová 2017: nestr.). Vyznačuje se grafickou a morfologickou blízkostí a obsahovou shodou, jež „zahrnuje významovou shodu, stylistickou blízkost a relativně blízkou komunikační a funkční platnost“ (Buzásyová 2010: 115).

Čermák chápe internacionalismy jako slova, která se vyskytují ve většině západoevropských jazyků, nebo jako slova zejména z vědecké oblasti, jejichž základ je často řecko-latinský a jež jsou užívána jako termíny (Čermák 2010: 204). Charakteru internacionalismů nabývají dnes ale i slova přejímaná z jednotlivých národních jazyků, příkladem může být italská hudební terminologie, anglická sportovní a počítačová terminologie aj. (Grepl, Hladká, Jelínek 2008: 102). Jejich výhodou je mezinárodní srozumitelnost a mnohdy i větší výstižnost oproti jejich českým a francouzským ekvivalentům.

Běžné francouzské slovníky však nedefinují *internacionalismus* z hlediska jazykového, ale pouze jako doktrínu, podle níž jsou různé národní zájmy podřízeny nadnárodním zájmům. Pokud francouzsky píšící autoři definují tento pojem jako *internationalismes* (případně *mots internationaux*), jejich definice se výrazně neliší od definic v češtině.

Na základě podobnosti (u výpůjček a internacionalismů) nebo nepodobnosti formy a obsahu rozlišuje Šabršula tři typy vztahů mezi slovy a pojmenováními srovnávaných jazyků. První skupinu tvoří *vocabula cognata*, tzn. slova, jež mají stejnou nebo podobnou formu i obsah (např. ve francouzštině *lettre* – v angličtině *letter*). U druhé skupiny slov, která nazývá *cognata partim*, je shoda významu pouze částečná (ve francouzštině *dogue* = *dog*, v angličtině *dog* = *pes*, *dog*, ale i *chlapík*, *trámová skoba*). Poslední skupinou jsou *cognata diversificata*, u nichž fonetická podoba zůstává stejná, ale liší se svým významem (*phycisien* – *fyzik* a *physician* – *lékař*). S touto skupinou souvisí i tzv. *faux-amis* (Šabršula 1983: 70).

Pro přejímání cizích slov, dnes zejména anglicismů, existují různé důvody. Jedním z důvodů může být to, že daný výraz nemá v přejímacím jazyce vhodný jednoslovný ekvivalent, který by ho nahradil. Dalším důvodem je i fakt, že se jedná o internacionální termín z určité odborné sféry, nejčastěji z oblasti ekonomiky či burzovních obchodů. Z toho logicky vyplývá, že přejatý termín *bitcoin* má v češtině i ve francouzštině své opodstatnění.

Cílem následujícího výzkumu je najít odpověď na otázku, do jaké míry anglicismus *bitcoin* v obou jazycích zdomácněl.

3. TERMINOLOGIE VIRTUÁLNÍCH MĚN

Pro měny typu *bitcoin* se používají různé souhrnné názvy – *digitální měna*, *kryptoměna*, *elektronická měna*, *digitální peníze*, *elektronické peníze*, *e-peníze* aj. Oficiální právní dokumenty vypracované orgány EU však používají pojem *virtuální měna* (*virtual currency*, ve francouzštině *monnaie virtuelle*). V tomto článku však budou použity i další názvy, jako jsou *kryptoměna* (*cryptocurrency*, ve francouzštině *cryptomonnaie*, *crypto-monnaie* / *monnaie cryptographique*) nebo *digitální měna* (*digital currency* / *monnaie digitale*). Protože se však již termín kryptoměny nezdá být dostatečně přesný pro popsání všech instrumentů spojených se sledovaným fenoménem, byl zaveden i pojem *kryptoaktiva* (*crypto-assets*, ve francouzštině *crypto-actifs*). Podle *Journal officiel* bychom ale ve francouzštině měli správně používat termín *cybermonnaie*, neboť 23. května 2017 zde byl vydán nový seznam slovní zásoby z oblasti informatiky, v němž byly navrženy francouzské ekvivalenty k přejatým termínům z angličtiny. Komise pro obohacování francouzského jazyka (*Commission d'enrichissement de la langue française*) doporučuje místo *cryptocurrency* používat *cybermonnaie* a uvádí, že jednou z nejdůležitějších kybernetických měn je právě *bitcoin* (Légifrance 2018).

Virtuální měny nejsou všechny stejné, navíc jich dnes existuje již několik tisíc. Jak už bylo ale několikrát řečeno, v tomto článku bude pozornost věnována především měně *bitcoin*. Cílem prováděného výzkumu bude zjistit, do jaké míry je tento lexém adaptován v českém a francouzském jazyce a jaké je případně jeho rozšíření v obou zkoumaných jazycích.

3.1. DEFINICE LEXÉMU BITCOIN V ČESKÝCH A FRANCOUZSKÝCH SLOVNÍČÍCH

Bitcoin a celé odvětví kryptoměn má své příznivce i své odpůrce, faktem ale zůstává, že se o něm čím dále tím více hovoří, ať už ve smyslu největšího fenoménu moderní internetové doby nebo největší bubliny 21. století. Pro většinu lidí se tedy už nejedná o zcela neznámý pojem, *bitcoin* se stal součástí jejich běžné slovní zásoby.

Důležitým momentem v procesu adaptace výpůjček je i jejich zařazení do slovníku. Vzhledem k novosti termínu *bitcoin* bylo možné předpokládat, že tento lexém nebude zaznamenán v knižních podobách výkladových slovníků zkoumaných jazyků. Z hlediska češtiny zejména proto, že všeobecné výkladové slovníky i speciální slovníky neologismů u nás nejsou často vydávány a poslední slovník neologismů v češtině vyšel ještě před vznikem slova *bitcoin* (Martincová 2004). Oddělení současné lexikologie a lexikografie Ústavu pro jazyk český AV ČR sice od roku 2012 pracuje na *Akademickém slovníku současné češtiny*, ale zveřejněna byla zatím jen pracovní verze hesel písmene A. I když je možné předpokládat, že dojde k zařazení lexému *bitcoin* do tohoto slovníku, neboť, jak bude uvedeno dále, již figuruje v databázi *Neomat*, ale s jistotou to tvrdit v současné době nelze. a jak už bylo v článku uvedeno, pro francouzskou lexikografii obecně platí, že nová slova jsou do slovníků zanášena se značným zpožděním. U francouzštiny se však předpoklad absence lexému *bitcoin* ve slovníku nepotvrdil, tento anglicismus byl do slovníků *Larousse* a *Le Petit Robert de la langue française* zařazen již v roce

2015.² Definici slova *bitcoin* jsme našli i v *Dictionnaire des anglicismes* z téhož roku, jehož autorem je Henri Goursau.

Nejjednodušší definice tohoto pojmu figurují v české a francouzské verzi internetového slovníku *Wiktionary*. *Wikislovník* definuje *bitcoin* jako „virtuální měnu s mezinárodní platností“ a uvádí i zkratky *BTC* – *zažitý kód měny bitcoin* a *XBT* – *ISO kód měny bitcoin* (*Wikislovník* 2017). Ve *Wiktionnaire*, francouzské verzi tohoto slovníku, se vyskytuje následující definice: „*Monnaie numérique d'échange chiffrée et décentralisée internationale*“ (tj. decentralizovaná digitální měna založená na šifrování). Jsou zde rovněž uvedeny výše zmíněné zkratky kódů *BTC* a *XBT*. Překvapující bylo zjištění, že podle francouzské verze slovníku je termín *bitcoin* řazen do oboru numismatiky (*Wiktionnaire* 2018). Jednoduchou definici *bitcoinu* ve francouzštině najdeme například i v internetovém slovníku *Reverso Dictionnaire*, podle níž se jedná o internetovou digitální měnu (*Reverso-Softissimo* 2017).

Mnohem podrobnější definice *bitcoinu* přinášejí slovníky v knižních podobách. Nejvíce definic figuruje v již zmíněném *Dictionnaire des anglicismes*. *Bitcoin* je zde nejprve definován jako internetová platební síť a peněžní jednotka používaná v tomto platebním systému, dále jako internetová měna, název virtuální měny, digitální měna pro on-line transakce, digitální měna a kryptoměna (*Goursau* 2015: 31).

Le Grand Larousse illustré 2016 definuje *bitcoin* jako „*unité monétaire d'un système de paiement virtuel permettant à une communauté d'utilisateurs d'échanger entre eux des biens et des services sur Internet; ce système de paiement*“, tj. platební jednotka virtuálního platebního systému, který umožňuje komunitě uživatelů směnu statků a služeb na internetu; tento platební systém (*Kolektiv* 2015: 161). Z této definice vyplývá, že měna *bitcoin* je závislá na specifické virtuální komunitě.

Francouzský slovník *Le Petit Robert de la langue française 2017* označuje *bitcoin* jako *marque déposée* (ochranná známka) a uvádí následující definici: „*Unité monétaire en usage sur Internet, indépendante des réseaux bancaires et liée à un système de cryptage qui enregistre toutes les transactions effectuées avec chaque unité*“, tzn. měnová jednotka na internetu, nezávislá na bankovní síti a napojená na šifrovací systém, který zaznamenává všechny transakce provedené s touto jednotkou (*Rey-Debove, Rey* 2016: 261).

Tyto definice se nejvíce blíží definicím *bitcoinu* v knižních nebo internetových odborných publikacích o kryptoměnách, neboť v nich je *bitcoin* definován také jako „*decentralizovaná (P2P) síť v internetu, spravující historii platebních transakcí mezi svými uzly*“. Zároveň je zde 1 *bitcoin* (*BTC*) považován za základní jednotku takové transakce (*Stroukal, Skalický* 2015: 163).

Tyto jeho dva významy jsou většinou rozlišeny malým a velkým počátečním písmenem. V případě jednotky měny se píše *bitcoin* s malým písmenem, podobně jako česká koruna nebo americký dolar, jedná-li se o název decentralizovaného platebního systému, uvádí se s velkým počátečním písmenem (*Bitcoin*). Toto rozlišení je dodržováno i v tomto článku. Jelikož je zde nahlíženo na *bitcoin* jako na

²Do nejprestižnějšího a neobsáhlejšího slovníku angličtiny *The Oxford English Dictionary* byl pojem zařazen dokonce již v roce 2013 (*Soukup* 2013).

jednotku měny, je zde důsledně aplikována varianta s malým písmenem (*bitcoin*). Ve zkoumaných jazykových korpusech lze ale nalézt i další ortografické varianty. V jazykovém korpusu *Araneum Bohemicum III Maximum* byla přibližně 400krát užita pravopisná podoba *BitCoin*, 50krát *BITCOIN* a 13krát *bitCoin*. Ojedinele se vyskytují i další ortografické varianty, jako například *BITcoin*. V 17 případech byla tato měna pojmenována jako *bitcoint* / *Bitcoint*, z toho jen 4krát s malým písmenem.

Analýza francouzského jazykového korpusu *Araneum Francogallicum II Maximum* rovněž prokázala rozkolísanost pravopisu tohoto slova. Kromě pravopisných variant *Bitcoin(s)* (6491krát) a *bitcoin(s)* (6609krát) zde byla 260krát užita ortografická varianta *BitCoin(s)* a 35krát *BITCOIN(S)*.

3.2. ADAPTACE LEXÉMU BITCOIN V ČESKÉM JAZYCE

Z informací uvedených ve *Wikislovníku* vyplývá, že si v češtině slovo *bitcoin* zachovává původní grafickou i výslovnostní podobu /bitkojn/, nedošlo zde tedy k ortografické a ortoepické adaptaci. Na internetu lze sice zaznamenat několik použití počestěných grafických podob *bitkojn* a *bitkojn*, neexistuje však relevantní množství důkazů, jež by potvrdily, že lexém *bitcoin* se v češtině běžně používá v těchto zdomácnělých podobách. Ve zkoumaném jazykovém korpusu se varianta *bitkojn* nevyskytovala a grafická podoba *bitkojn* zde byla zastoupena pouze 5 výskyty.

Již zmíněný *Wikislovník* řadí slovo *bitcoin* k substantivům rodu mužského neživotného a skloňuje ho podle vzoru *hrad*, což vypovídá o jeho morfologické adaptaci v českém jazyce. V jazykovém korpusu *Araneum Bohemicum III Maximum* se však také 4krát vyskytoval tvar *Bitcoina*, který svědčí o skloňování podle vzoru *pán*. V tomto případě se ale nejednalo o platidlo, nýbrž o pojmenování tvůrce *bitcoinu*, tzn. pana *Bitcoina*.

Pro zjištění slootovné adaptace zkoumaného termínu bylo pro češtinu využito webové hnízdo *Lexiko*, jež je komplexním zdrojem lexikografických informací, neboť shromažďuje a prezentuje dílčí výsledky práce oddělení současné lexikologie a lexikografie Ústavu pro jazyk český AV ČR. Konkrétně byla použita *databáze heslář*, obsahující hesláře reprezentativních výkladových slovníků češtiny a hesláře několika slovníků speciálních. Databáze umožňuje také rychle získat informace, ve kterém slovníku bylo zadané slovo zpracováno. Po zadání slova *bitcoin* se zobrazilo 9 výsledků vyhledávání. Všechny pocházejí z databáze *Neomat*. Vedle samotného slova *bitcoin* v jednotném a množném čísle to byly výrazy *bitcoin peněženka*, *bitcoincash*, *bitcoinmat*, *bitcoinový*, *bitcointěžař*, *dietbitcoin*, *předbitcoinový* (Ústav pro jazyk český AV ČR 2016: nestr.). Z hlediska slootovné adaptace v češtině jsou zajímavé především výrazy *bitcoinmat*, *bitcoin peněženka*, *bitcoinový*, *bitcointěžař* a *předbitcoinový*, neboť v případě slov *bitcoincash* a *dietbitcoin* se jedná o další přejatá slova, označující jiné druhy kryptoměn. V angličtině, ale i v češtině jsou však obvykle psána jako dvě oddělená slova *bitcoin cash* a *diet bitcoin*.

Z uvedených příkladů vyplývá, že v češtině jsou slova od slovního základu *bitcoin* tvořena pomocí derivace, při níž se uplatňuje jak sufixace (*bitcoin – bitcoinový*), tak i prefixace a sufixace současně (*bitcoin – bitcoincash – předbitcoinový*).

Dále dochází ke kompozici, tzn. skládání slov – *bitcoinmat* vznikl ze syntagmatu *bitcoinový bankomat* a na základě *těžaře bitcoinů* bylo vytvořeno kompozitum *bitcointěžař*. Podle *Neomatu* se pro vyjádření vztahu používá buď *bitcoin* ve funkci adjektiva (*bitcoin peněženka*), nebo přídavné jméno *bitcoinový*, utvořené od lexému *bitcoin* domácím slovtvorným postupem pomocí přípony *-ový*, jako je tomu i v případě dalších přídavných jmen odvozených od neologismů – *internetový*, *webový*, *softwarový* aj.

Dané výrazy byly také ověřeny v jazykovém korpusu *Araneum Bohemicum III Maximum*. Adjektivum *bitcoinový* se zde v různých tvarech vyskytovalo 1226krát. Pro *bitcoinmat* se zobrazilo 51 výskytů (což je srovnatelné s výskytem syntagmatu *bitcoinový bankomat* – 52krát, navíc se zde ještě 11krát vyskytovalo syntagma *bitcoinový automat*) a pro výraz *bitcoin peněženka* 313 výskytů, zatímco *bitcoinová peněženka* se v různých tvarech v korpusu vyskytovala 133krát. Ostatní lexémy (*bitcointěžař*, *předbitcoinový*, *bitcoincash*, *dietbitcoin*) v tomto korpusu nefigurují.

Výsledky z *Neomatu* sice potvrdily, že došlo k slovtvorné adaptaci lexému *bitcoin* v češtině, nicméně dvě odvozená a dvě složená slova nejsou dostatečně průkazná pro jeho adaptaci v češtině, a proto byly v jazykovém korpusu a za pomoci *Googlu* vyhledány další výrazy vytvořené od zkoumaného lexému. Všechny vyhledané odvozeniny a složeniny od lexému *bitcoin* budou uvedeny v souhrnné tabulce, a to i s rozlišením, zda se jedná o výraz z korpusu nebo z internetu.

Základním předpokladem bylo, že v češtině muselo vzniknout minimálně pojmenování pro uživatele bitcoinů. Ti jsou v podstatě dvojího druhu – *těžaři*³ a koncoví uživatelé, přičemž každý z účastníků může být zároveň těžařem i koncovým uživatelem. Bylo zjištěno, že pro uživatele bitcoinů existují v češtině čtyři různá pojmenování – *bitcoinista*, *bitcoinář*, *bitcoinér* a *bitcoinař*, jež byla používána především v množném čísle – *bitcoinisti*, *bitcoináři*, *bitcoinéři* a *bitcoinaři*, žádné z nich však nebylo užito v ženském rodě. Použití sufixů *-ista*, *-ář*, *-ér* je logické, neboť tyto přípony tvoří v češtině z podstatného jména jiné substantivum, označující člověka vykonávajícího nějakou profesi nebo činnost. Zejména sufixy *-ista* a *-ér* se často přidávají k podstatným jménům cizího původu. Substantiva zakončená na *-ista* patří ke vzoru *předseda* a v 1. pádě množného čísla mají koncovku *-é*. Podoba s *-i*, jež se vyskytovala u všech nalezených příkladů, je považována za hovorovou. Jména zakončená na *-ář* náleží ke vzoru muž a v 1. pádě množného čísla mají koncovku *-i* (*bitcoináři*), stejně jako substantiva zakončená na *-ér*, která se skloňují podle vzoru *pán* (*bitcoinéři*). Také odvozené substantivum *bitcoinař* odpovídá pravidlům tvoření nových slov v češtině, neboť sufix *-ář* se může rovněž připojovat k substantivnímu základu. Takto vytvořené substantivum se skloňuje podle vzoru *pán* a vyjadřuje mimo jiné příslušnost k určité skupině. Někdy je používáno s expresivním zabarvením. Vedle těchto substantiv vytvořených derivací pomocí zmíněných sufixů *-ista*, *-ář*, *-ér* lze na internetu i v korpusu zaznamenat také výskyt původního anglického výrazu pro uživatele bitcoinů – *bitcoiner*, jež se přizpůsobil českému morfologickému systému a skloňuje se podobně jako *bitcoinéř* podle vzoru *pán* (*bit-*

³ Již zmíněný výraz *bitcointěžař* nebyl nalezen ani pomocí *Googlu*, v češtině se spíše vžil pojmenování *bitcoin těžař* nebo *bitcoinový těžař*, případně anglicismus *miner* – jeho nevýhodou je ale to, že označuje nejen člověka provozujícího počítač, který je pomocí internetu spojen s ostatními takovými počítači, ale i samotný počítač, tzn. těžební stroj.

coiner, -a). a proto byl zařazen i do souhrnné tabulky, ačkoliv se nejedná o derivát vytvořený až v češtině.

U již zmíněné odvozeniny *bitcoinář* došlo navíc k prefixaci sufixovaného substantiva pomocí předpon *pro-* a *anti-*, sloužících k rozlišení zastánců bitcoinu, nazývaných *pro-bitcoináři*, a jeho odpůrců, tj. *anti-bitcoinářů*. Prefix *pro-* má v češtině různá východiska, v případě odvozeniny *pro-bitcoinář* se jedná o latinskou, resp. řeckou předložku/prefix *pro-*, s významem souhlas/sympatie, a to jako součást cirkumfixu *pro-* -*ář*. Počáteční morfém *anti-*, jenž nese význam stojící, působící proti něčemu, bývá někdy chápán i jako slovní základ (*prefixoid*), v tomto článku je ale řazen k předponám. Bylo rovněž zjištěno, že je tento prefix v češtině připojován i k lexému *bitcoin* ve funkci adjektiva (lze hovořit o tzv. konverzi⁴), o čemž svědčí spojení jako *anti-bitcoin kampaň*, *anti-bitcoin propaganda* aj., ale také i k adjektivu s příponou *-ový* (například *antibitcoinoví škodiči*). Z uvedených příkladů vyplývá, že jsou obvyklé dvě ortografické varianty: se spojovníkem i bez spojovníku. Stejně tomu tak je i u prefixu *pro-*, který se připojuje k adjektivu *bitcoinový* rovněž ve dvou pravopisných podobách (*pro-bitcoinový* i *probitcoinový*). V případě tohoto adjektiva bylo zaznamenáno i použití předpony *proti-*, jež se obvykle připojuje k adjektivu se základem cizího původu (*protibitcoinový*) jako náhrada za již uvedený cizí prefix *anti-*.

K derivátům na *-ista* existují v češtině obvykle substantiva se zakončením na *-ismus* / *-izmus*. Tato přípona se většinou připojuje k odvozovacímu základu přejatému z cizích jazyků a může být mimo jiné použita i k utvoření názvu nějaké zájmové činnosti nebo i k označení společensky negativního jevu. Vzhledem k rozdílným názorům na *bitcoin* se dalo předpokládat, že by mohlo slovo *bitcoinismus* v češtině vzniknout. Jak v jazykovém korpusu, tak i na internetu však nebyl zaznamenán jediný výskyt tohoto výrazu.

Poměrně překvapujícím zjištěním byla existence několika odvozenin pro pojmenování *bitcoinu* jako platidla. Jedná se o substantivum *bitcoiník*, vytvořené pomocí sufixu *-ík*, jenž se často využívá pro integraci přejatých substantiv do deklinačního systému češtiny. Tato přípona se řadí mezi sufixy zdrobňující, vzniklý výraz *bitcoiník* tak označuje drobné této kryptoměny. Produktivním deminutivním sufixem je také *-ek*, který se připíná ke kmeni základového maskulina. V češtině tak vzniklo slovo *bitcoinek*, označující rovněž virtuální minci zkoumané měny. Byl ale zaznamenán i případ použití výrazu *Bitcoinek* jako zdrobněliny vlastního jména: „[...] že bych se nedivil, kdyby po Indii a Brazílii běhali malí Blockchainkové, Bitcoinkové a Cryptouškové“ (Steemit.com. 2018: nestr.). V jazykovém korpusu se vyskytoval i výraz *bitcoinka*. Samotný tvar nám může asociovat peněženku na *bitcoiny*, ale podle kontextu se zřejmě jedná o nový typ platformy pro obchodování s kryptoměnami, jenž byl v angličtině označen jako *bitcoinKu*, a proto se nejedná v češtině o derivát, ale o adaptovaný anglicismus. Prostřednictvím *Googlu* bylo ale nalezeno i substantivum *bitcoinka*, které vzniklo přechýlením z podstatného jména rodu mužského pro označení osoby rodu ženského (jako uživatelské jméno). K označení platidla (papírových peněz) se v češtině také využívá sufix *-ovka* (*bankovka*, *státovka*). Má rovněž funkci adaptační, tzn. že slouží k zařazení přejatých slov

⁴Horová (2014: 190) používá také termín nepravá derivace.

do skloňovacího systému češtiny. Pomocí této přípony vzniklo slovo *bitcoinovka* a z něho byla vytvořena například i složenina *padesátibitcoinovka*.

Vzhledem k existenci substantiv, jako jsou *dolarizace* nebo *euroizace*, bylo možné se domnívat, že v češtině vzniklo také substantivum *bitcoinizace*, jež by označovalo stav, kdy země na svém území zavede jako legální platidlo *bitcoin* a k němu příslušné sloveso *bitcoinizovat*, neboť sufix *-izovat* je rovněž častým stavebním prvkem přejatých slov. Zatímco bylo nalezeno několik článků o *bitcoinizaci* Venezuely či *bitcoinizaci* světové ekonomiky, existenci slovesa *bitcoinizovat* nelze potvrdit, neboť ani v korpusu, ani na internetu nebyl zaznamenán jediný výskyt. Uvedené substantivum bylo také několikrát použito s prefixem *hyper-*,⁵ který je často stavebním prvkem přejatých slov a mimo jiné vykazuje zvýšenou míru něčeho (například se hovoří o *hyperbitcoinizaci světa*). V obou případech je ale těžké posoudit, zda se jedná o deriváty vytvořené na základě češtiny nebo o adaptované přejímky z angličtiny, neboť obě slova v angličtině existují.

Výše zmíněná databáze *Neomat* prokázala existenci adjektiv *bitcoinový* a *předbitcoinový*. V češtině se však od substantiv tvoří adjektiva vyjadřující vztah nejen pomocí již zmíněného suffixu *-ový*, ale i přidáním přípony *-ní*. Bylo ověřeno, že takto vytvořené adjektivum konkuruje v některých případech suffixu *-ový*, neboť byla nalezena syntagmata *bitcoiní služba* i *bitcoinová služba*, *bitcoiní transakce* i *bitcoinová transakce*, *bitcoiní peněženka* i *bitcoinová peněženka*, *bitcoiní burza* i *bitcoinová burza* aj. Pomocí *Googlu* bylo ale nalezeno i několik adjektiv zakončených na *-ný*. Ani takto vytvořené adjektivum neodporuje pravidlům tvoření slov v češtině, neboť i sufix *-ný* je používán k odvozování adjektiv vyjadřujících vztah (např. *bitcoiné síť* – síť týkající se bitcoinu, nabízející bitcoinu apod.).

Při odvozování od substantivního základu lze předpokládat i vznik slovesa, jež by označovalo činnost spojenou s *bitcoinem*. K tomu se v češtině využívá především sufix *-ovat*, jehož nejčastější funkcí je právě adaptace cizích slov. Tento předpoklad potvrdil výskyt slovesa *bitcoinovat*. Přidáním suffixu *-ovat* k substantivnímu základu mohou vytvořena slovesa nabývat různého významu. V nalezených případech bylo sloveso *bitcoinovat* užito ve významu vytvářet, případně používat jako nástroj to, co označuje základové substantivum, což dokládá nalezený příklad, kde v úvaze o tom, jakým způsobem zdanit bitcoiny, čtenář navrhuje zdanit internet, ale zároveň dodává, že by to postihlo všechny, ať *bitcoinují* nebo *nebitcoinují* (Hlavenka 2013: nestr.). Na internetu byl ale vyhledán i příklad, v němž bylo sloveso *bitcoinovat* spojeno s významem nesoucím spíše negativní konotaci: „Už jsme dali světu slovo ‚tunelovat‘. Teď zase můžeme ‚bitcoinovat‘ – legalizovat v Alze anonymní špinavé obchody“ (Beránek 2017: nestr.).

Poměrně překvapující je i zjištění, že od adjektiva *bitcoinový* bylo v češtině pomocí suffixu *-ě* utvořeno adverbium prvního stupně *bitcoinově*, které se vyskytovalo například ve spojeních *bitcoinově nejbohatší*, *vstupné je bitcoinově dobrovolné*, *u nás to bitcoinově vře* aj.

Kryptoměny jsou na obrovském vzestupu, a proto se dalo také předpokládat, že v češtině vznikla i různá kompozita, jejichž jeden element by obsahoval lexém

⁵Také slovtvorný prvek *hyper-* je podobně jako *anti-* považován buď za předponu nebo za prefixoid, tj. „slovtvorný prostředek funkčně stojící na rozhraní slovtvorného základu a prefixu“ (Furdík 2004: 155), u slova *hyperbitcoinizace* ho lze ale pokládat za prefix.

bitcoin a druhý by vyjadřoval obrovský až přehnaný zájem o toto platidlo. Analýza jazykového korpusu i vyhledání pomocí *Googlu* prokázaly výskyt substantiv *bitcoinmanie* (i *bitcoinmánie*) a *bitcoinmaniak* (nesoucí význam *posledlý bitcoin*), zatímco předpokládaný výraz *bitcoinboom* nebyl v této podobě nalezen. Pouze v jednom případě se jednalo o kompozitum, neboť obě lexikální jednotky byly psány se spojovníkem (*bitcoin-boom*), v ostatních případech byl výraz psán jako dvě oddělená slova. Ne každý je ale maniak do kryptoměn. Existují například instituce, které se bojí bitcoinu přijímat, a proto vzniklo i kompozitum *bitcoinfobie* (objevuje se i ve variantě *bitcoin-fobie*).

V roce 2013 vznikl web *bitcoinman.cz*, obsahující informace o všem, co se daného tématu týká, tzn. jak se bitcoinu těží, nakupují, prodávají apod. Jak uvádí sám autor projektu, toto pojmenování vzniklo na základě toho, že *bitcoin* považuje za měnu nezávislého člověka. Tato druhá část přejatých složených slov (*-man*) však může v češtině označovat i toho, kdo je nadměrně až chorobně něčím posedlý.

Z uvedených příkladů vyplývá, že kompozita jsou tvořena zejména pomocí sufixoidů,⁶ proto je můžeme nazývat sufixoidními kompozity. V případě složenin s komponentem *bitcoin* se jedná o prvky cizího původu, přesněji internacionální prostředky latinsko-řecké (*-manie*, *-man*, *-fobie*, *-mat*). K novějším sufixoidům patří prvky z angličtiny *-holik* a *-gate*. Zatímco v angličtině již výraz *bitcoinholic* existuje, v češtině jeho užití zaznamenáno nebylo. Byl nalezen pouze ojedinělý výskyt kompozita *bitcoingate*, kde sufixoid *-gate* označoval aféru spojenou s bitcoinem. Ze složenin vytvořených pomocí prefixoidů bylo do tabulky zařazeno pouze prefixoidní kompozitum *milíbitcoin*, neboť došlo k jeho počestění.

Ve zkoumaném jazykovém korpusu se vyskytuje celá řada kompozit, jež však byla vytvořena spojením dvou anglických slov (*bitcoin-central*, *bitcoin-dollar*, *bitcoin-fiat*, *bitcoin-like*, *bitcoin-miner*, *bitcoin-mining*, *bitcoin-only*, *bitcoin-positive*, *bitcoin-related*, *bitcoin-themed*, *bitcoinadshare*, *bitcoinbillionaire*, *bitcoincharts*, *bitcoincloud* aj.). Tyto tvary prokazují, že nedošlo k jejich adaptaci v češtině, navíc se u nich jednalo o zanedbatelnou frekvenci výskytu, a proto je ani neuvádíme v následující souhrnné tabulce č. 1. Za *hapax legomenon*⁷ lze označit i složeniny s českým komponentem, které se vyskytují ve zkoumaném jazykovém korpusu: *bitcoin-skeptický*, *bitcoinpeněženka*, *bitcoin-přebírající*.

Z tabulky vyplývá, že většina vyhledaných derivátů a kompozit se vyskytuje nejen v internetových textech, ale i v analyzovaném korpusu. Z 36 uvedených výrazů jsou nejpočetněji zastoupena substantiva, kterých je v tabulce 25, následují adjektiva (9), verba a adverbia jsou zastoupena vždy jen jednou jednotkou. Ze způsobů tvoření převažuje derivace (20 odvozenin), ve 14 případech došlo ke skládání slov, jedenkrát ke konverzi a slovo *bitcoiner* bylo označeno za adaptovanou výpůjčku.

⁶Jedná se o „slovotvorný prostředek funkčně stojící na rozhraní slovotvorného základu a formantu“ (Furdík 2004: 158).

⁷Pojmem *hapax legomenon* zde označujeme slovo, které se vyskytuje v rámci zkoumaného korpusu pouze jedenkrát.

Tabulka 1: Souhrn odvození a složenin od lexému bitcoin v češtině

Nalezený novotvar	Slovní druh	Způsob vytvoření	Místo výskytu: korpus/Google/Neomat	Počet výskytů v korpusu
bitcoinář	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google	2
anti-bitcoinář	substantivum	prefixálně-sufixální derivace	Google	
pro-bitcoinář	substantivum	prefixálně-sufixální derivace	Google	
bitcoinstá	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google	1
bitcoinář	substantivum	sufixální derivace	Google	
bitcoiner	substantivum	výpůjčka	korpus/Google	3
bitcoňák	substantivum	sufixální derivace	Google	
bitcoňik	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google	1
bitcoňek	substantivum	sufixální derivace	Google	
bitcoňka	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google	3
bitcoňovka	substantivum	sufixální derivace	Google	
bitcoňizace	substantivum	sufixální derivace	Google	
hyperbitcoinizace	substantivum	prefixálně-sufixální derivace	Google	
bitcoinový	adjektivum	sufixální derivace	korpus/Google/Neomat	1244
predbitcoinový	adjektivum	prefixálně-sufixální derivace	Google/Neomat	
antibitcoinový	adjektivum	prefixálně-sufixální derivace	korpus/Google	1
protibitcoinový	adjektivum	prefixálně-sufixální derivace	korpus/Google	2
anti-bitcoin	adjektivum	prefixální konverze	Google	
bitcoňí	adjektivum	sufixální derivace	korpus/Google	2
bitcoňový	adjektivum	sufixální derivace	Google	
bitcoňovat	verbum	sufixální derivace	Google	2
bitcoňově	adverbium	sufixální derivace	korpus/Google	2
bitcoňmat	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google	3
bitcoňmání	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google/Neomat	51
bitcoňmaniak	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google/Neomat	
bitcoňmaniak	substantivum	sufixální derivace	Google	
bitcoňboom	substantivum	sufixální derivace	Google	
bitcoňfobie	substantivum	sufixální derivace	Google	
bitcoňman	substantivum	sufixální derivace	Google	
milbitcoin	substantivum	sufixální derivace	korpus/Google	8
bitcoňgate	substantivum	prefixální derivace	korpus/Google	9
bitcoňgate	substantivum	kompozice	Google	
bitcoňgateř	substantivum	kompozice	Neomat	
bitcoňpeněženka	substantivum	kompozice	korpus	1
bitcoňkopka	substantivum	kompozice	Google	
bitcoň-přebírající	adjektivum	kompozice	korpus	1
bitcoň-skeptický	adjektivum	kompozice	korpus	1
padasábitcoňovka	substantivum	kompozice	korpus	1

Zdroj: autorka

3.3. ADAPTACE LEXÉMU BITCOIN VE FRANCOUZSKÉM JAZYCE

Rovněž do francouzštiny bylo slovo *bitcoin* přejato v původní grafické podobě, což odpovídá současným tendencím ponechávat původní tvary výpůjček, zejména jedná-li se o termín z určité odborné oblasti. Tato grafická podoba je navíc pro francouzštinu přirozená, je zde běžně používána souhláska „c“ s výslovností /k/ (následuje-li po ní „o“) i skupina samohlásek „oi“ (v tomto případě ale s odlišnou výslovností).

Co se týče fonologické adaptace anglicismů, ve francouzštině obvykle existují dvě výslovnostní varianty – původní anglická a pofrancouzštělá. U slova *bitcoin* je však jen velmi malá pravděpodobnost, že by se ujala francouzská výslovnost /kwě/, neboť výraz *coin* ve francouzštině již existuje (znamená mj. *razidlo mincí, punc*)⁸ a mohlo by tak dojít k jejich záměně. I ve francouzštině je tedy *bitcoin* vyslovován jako /bit.kojn/.

Analyzované francouzské slovníky přiřazují lexém *bitcoin* k substantivům rodu mužského, ve vyhledaných příkladech je běžně používán s příslušnými determinanty a přibírá i znak plurálu -s, přizpůsobil se tedy francouzskému morfologickému systému.

Pro prokázání slovtvorné adaptace byl zvolen podobný postup jako v češtině. Také pro francouzštinu byl výzkum nejprve zaměřen na ověření existence odvozenin označujících osobu, jež se zabývá činnostmi spojenými s bitcoinem. Pomocí jazykového korpusu *Araneum Francogallicum II Maximum* a vyhledávače *Google* byla nalezena substantiva *bitcoineur*, *bitcoïniste* a *bitcoïnien*, vytvořená přidáním francouzských sufixů *-eur*, *-iste* a *-ien* ke slovnímu základu *bitcoin*. V případě *-eur* a *-iste* se jedná o substantivní přípony označující osobu zapojenou do nějaké činnosti. Sufix *-ien* se nejčastěji připojuje k propriím s významem příslušnosti k něčemu. Kromě těchto odvozenin byl i ve francouzštině v některých případech použit pro označení uživatele bitcoinů původní anglický výraz *bitcoïner*, jenž se přizpůsobil francouzskému morfologickému systému, neboť se používá se členem, jako tomu bylo v následujícím úryvku: „[...] *on peut se demander comment le fisc arrivera à traquer le ‘bitcoïner’ occasionnel!*“ (Massonnaud 2014: nestr.). Zatímco v češtině žádné podstatné jméno označující uživatelky bitcoinů zaznamenáno nebylo, ve francouzštině se užívá i tvar ženského rodu od slova *bitcoïneur* – *bitcoïneuse*. Podobně jako v češtině může i ve francouzštině dojít k prefixaci sufixovaného výrazu, například pomocí prefixu *ex-* bylo vytvořeno substantivum *ex-bitcoïniste* pro označení bývalého bitcoinisty.

Na rozdíl od češtiny, v níž se slovo *bitcoinismus* nevyskytovalo, byl ve francouzštině zaznamenán ojedinělý výskyt tohoto substantiva (*bitcoïnisme*). Deriváty s touto příponou jsou výhradně abstrakta vyjadřující kladný, neutrální, ale často i negativní postoj. Ve vyhledaném příkladu byl *bitcoïnisme* považován za jakési náboženství. O negativním postoji pak svědčí především výraz *anti-bitcoïnisme*, vytvořený prefixálně-sufixálním způsobem.

Z adjektiv je poměrně rozšířené přídavné jméno vytvořené pomocí sufixu *-ien*. Jak už bylo zmíněno, jedná se o příponu, která se ve francouzštině obvykle

⁸Pro účely tohoto článku jsme uvedli významy vztahující se k měně, jinak nejrozšířenějším významem francouzského výrazu *coin* je s největší pravděpodobností *roh* nebo *kout*.

připojuje k propriím a vyjadřuje příslušnost k místu, původ nebo vztah k něčemu. Byly nalezeny výrazy jako *apocalypse bitcoinienne*, *euphorie bitcoinienne*, *bulle bitcoinienne*, *marchés bitcoiniens* aj. Méně frekventované je použití přídavného jména *bitcoineur / bitcoineuse*, které se vyskytovalo například v syntagmatu *équipe de France bitcoineuse* nebo *sirènes bitcoineuses*. Podobně jako v češtině je lexém *bitcoin* používán i ve funkci adjektiva a může přibírat různé prefixy, například *pro-* (*les acteurs pro-bitcoins*), *anti-* (*l'argumentaire standard anti-bitcoin*) nebo *inter-* (*les échanges inter-bitcoins*).

Zatímco v češtině byla zjištěna pouze existence substantiva *bitcoinizace*, ve francouzštině se vyskytuje nejen podstatné jméno *bitcoinisation* (se stejným významem jako v češtině), ale i sloveso *bitcoiner* a jeho zvrtná podoba se *bitcoiser*. Zmíněné substantivum bylo podobně jako v češtině také opatřeno předponou *hyper-* (*l'hyperbitcoinisation*). Jak už ale bylo zmíněno v předešlé části, lze jen těžko prokázat, zda se jedná o deriváty nebo adaptované přejímky z angličtiny.

Vedle slovesa *bitcoiner / se bitcoiner* se na webových stránkách *investir.ch* vyskytuje také verbum *bitcoiner*, a to v článku s názvem „Nouveau verbe: «se faire bitcoiner»“ (Veillet 2017: nestr.). Nicméně uvedené sloveso lze označit za *hapax legomenon*, neboť byl zaznamenán pouze tento jediný výskyt. Jeho rozšíření není navíc příliš pravděpodobné vzhledem k podobnosti s již zmíněným substantivem anglického původu *bitcoiner*.

Také ve francouzštině došlo k odvození adverbia *bitcoinement*. Jeho tvar však neodpovídá obecnému pravidlu o tvoření adverbii ve francouzštině, která jsou nejčastěji tvořena od adjektiv připojením sufixu *-ment*, a to ke tvaru feminina. V tomto případě byla přípona *-ment* přidána přímo ke kořenu *bitcoin* a před ní vložen infix *-e-* pro usnadnění výslovnosti. Domníváme se, že toto adverbium bylo utvořeno analogicky podle existujícího adverbia *amicalement*, neboť bylo použito v korespondenci v pozdravu na rozloučenou.

I ve francouzštině se vyskytují sufixoidní kompozita, jež vznikla podobně jako v češtině připojením řeckých prvků *-manie*, *-man*, *-phobie* k lexému *bitcoin* (*bitcoinmanie/mania*, *bitcoinmaniac*, *bitcoinman*, *bitcoinphobie*). Na rozdíl od češtiny se zde nevyskytuje slovo *bitcoinmat*, což je logické, neboť ani pro *bankomat* není ve francouzštině používáno kompozitum se sufixoidem *-mat*. Pro *bitcoinmat* se ve francouzštině vžilo pojmenování *guichet automatique bitcoin* (*de bitcoins*, *pour le bitcoin*, *distribuant des bitcoins* apod.). Na druhou stranu zde ale vzniklo sufixoidní kompozitum *bitcoinphile*, v němž *-phile* pochází z řeckého *-filos* (*milovník*) a nese význam, kdo miluje to, co je vyjádřeno první částí kompozita, v případě *bitcoinphile* se tedy jedná o *milovníka bitcoinů*. Byl zaznamenán i výskyt prefixoidního kompozita s prvkem *euro-* (*un échangeur euro-bitcoin*).

Z kompozit byly do tabulky zařazeny složeniny *bitcoinland*, *bitcoincours*, *bitcoinmonnaie*, *étalon-bitcoin*, *hébergeur-bitcoin*. Z tohoto výčtu vyplývá, že na rozdíl od češtiny, kde byl *bitcoin* vždy prvním komponentem složeniny, ve francouzštině může stát i na druhém místě. V současné francouzštině je také hojně rozšířené tvoření tzv. *mots-valises*. Jedná se o lexikální jednotky složené ze dvou komponentů, z nichž jeden či oba vznikly tronkací. Na internetu byly zaznamenány dvě složeniny tohoto typu – *bitcoinomie* (*bitcoin + économie*) a *bitconnerie* (*bitcoin + connerie / blbina, hovadina*).

Tabulka 2: *Souhrym odnožením a složením od lexému bitcoin ve francouzštině*

Nalezený novotvar	Slovní druh	Způsob vytvoření	Místo výskytu: korpus/Google/Neomat	Počet výskytů v korpusu
bitcoinneur m.	substantivum	suffixální derivace	Google	
bitcoineuse f.	substantivum	suffixální derivace	Google	
bitcoinien m.	substantivum	suffixální derivace	Google	
bitcoïniste m.	substantivum	suffixální derivace	Google	
ex-bitcoïniste m.	substantivum	prefixálně-suffixální derivace	Google	
bitcoïner m.	substantivum	výpůjčka	korpus/Google	7
bitcoïnisme m.	substantivum	suffixální derivace	Google	
anti-bitcoïnisme m.	substantivum	prefixálně-suffixální derivace	Google	
bitcoïnisation f.	substantivum	suffixální derivace	Google	
hyperbitcoïnisation f.	substantivum	prefixálně-suffixální derivace	Google	
subitcoïn m.	substantivum	prefixální derivace	korpus/Google	3
bitcoïnen	adjektivum	suffixální derivace	korpus/Google	2
bitcoïneur, euse	adjektivum	suffixální derivace	Google	
anti-bitcoïn	adjektivum	prefixální konverze	korpus/Google	2
pro-bitcoïn	adjektivum	prefixální konverze	korpus/Google	1
inter-bitcoïn	adjektivum	prefixální konverze	korpus/Google	1
bitcoïniser	verbum	suffixální derivace	Google	
se bitcoïniser	verbum	suffixální derivace	korpus/Google	1
bitcoïnment	verbum	suffixální derivace	Google	
bitcoïnmanie / bitcoïnmania f.	substantivum	suffixoidní kompozice	Google	
bitcoïnmaniac m.	substantivum	suffixoidní kompozice	Google	
bitcoïman m.	substantivum	suffixoidní kompozice	Google	
bitcoïphobie f.	substantivum	suffixoidní kompozice	Google	
bitcoïphilie m.	substantivum	suffixoidní kompozice	Google	
euro-bitcoïn	adjektivum	prefixoidní kompozice, konverze	korpus/Google	1
bitcoïomie f.	substantivum	mot-valise	Google	
bitcoïnerie f.	substantivum	mot-valise	Google	
bitcoïnland f.	substantivum	kompozice	korpus/Google	2
bitcoïnccours m.	substantivum	kompozice	korpus/Google	3
bitcoïnmonnaie m.	substantivum	kompozice	korpus	1
étalon-bitcoïn m.	substantivum	kompozice	korpus/Google	1
libéreur-bitcoïn m.	substantivum	kompozice	korpus	1
blockchain/bitcoïn / bitcoïnblockchain f.	substantivum	kompozice	korpus	1

Zdroj: autorka

Tabulka č. 2 shrnuje deriváty a kompozita obsahující slovní základ *bitcoin*, jež byla vyhledána ve zkoumaném korpusu a na internetu. Podobně jako v češtině do ní nebyla vložena různá kompozita nalezená v korpusu, pomocí nichž byly vytvořeny názvy webových stránek nebo internetových portálů (například *achat-bitcoins*, *bitcoinmagazine*, *local-bitcoins*, *Francbitcoins* aj.). Ze složenin obsahujících dva anglické komponenty se v tabulce vyskytuje pouze *blockchainbitcoin* / *bitcoinblockchain* (potvrzující již zmíněné libovolné postavení komponentu *bitcoin* ve vzniklých složeninách), neboť toto kompozitum v anglických textech nalezeno nebylo.

Z tabulky vyplývá, že počet vyhledaných výrazů je srovnatelný s češtinou, neboť tabulka obsahuje 34 derivátů a kompozit utvořených ze slovního základu *bitcoin*. Mezi nimi jsou nejpočetněji zastoupena substantiva (24). Oproti češtině bylo ve francouzštině vytvořeno méně adjektiv (6), ale více sloves (3 – zvrtná podoba slovesa *bitcoiniser* byla vydělena zvlášť, protože nezvratná podoba se v korpusu nevyskytovala). Podobně jako v češtině bylo odvozeno pouze jedno adverbium. Ze způsobů tvoření nových slov je poměr mezi derivací a kompozicí poměrně vyvážený (16krát došlo k derivaci, 14krát ke kompozici), ve třech případech byla uplatněna konverze a substantivum *bitcoiner* bylo podobně jako v češtině označeno za adaptovanou výpůjčku. Ve francouzštině se však častěji jedná o výrazy, které lze označit za *hapax legomenon*. Výzkum také prokázal, že v jazykovém korpusu *Araneum Francogallicum II Maximum* se vyskytovala jen necelá polovina těchto novotvarů.

4. ZÁVĚR

Vytvářením nových slov se jazyk vyrovnává s novými vlivy a komunikačními potřebami. Jedním ze způsobů jejich tvoření je přejímání z jiných jazyků. Některé výpůjčky do jazyka rychle přicházejí a brzy ho zase opouštějí. Podobně je tomu i s virtuálními měnami. Jak rychle vznikají, tak rychle také zanikají. Na webové stránce *DeadCoins.com*, jež pravidelně aktualizuje seznam zkrachovalých kryptoměn, je v současné době evidováno 828 takových platidel (iDNES.cz. 2018). Absurditu situace na trhu zdůrazňují i názvy některých virtuálních měn: *jescoin*, *trumpcoin*, *vodkacoin*, *sexcoin*, *bananacoin* aj. Pro kupující je někdy obtížné rozpoznat, která platidla byla vymyšlena jako vtip a která jsou podvodná. Také bitcoin prochází různými turbulentními obdobími. Ale i když mu mnozí věstili brzký konec, zatím se nedá říci, že by mizel z burz kryptoměn.

Můžeme proto předpokládat, že lexém *bitcoin* a jeho deriváty a kompozita nebudou patřit mezi slova efemérní, tj. ta, jež jsou užívána v jazyce jen krátkodobě. Jak už bylo v článku řečeno, *bitcoin* se v různých jazycích vyskytuje zhruba deset let. Z jazykového hlediska je to poměrně krátká doba na to, abychom k němu mohli zaujmout jednoznačné stanovisko. Získané údaje nám však dovolují vyvodit určité závěry.

Na první pohled se může zdát, že se anglicismus *bitcoin* více zabydlel ve francouzském jazyce, neboť zatímco do francouzských výkladových slovníků v knižní podobě byly zaneseny různé definice hesla *bitcoin* již v roce 2015, na přidání tohoto slova do slovníku českého jazyka si musíme ještě počkat. Provedený výzkum však prokázal, že ve francouzštině i v češtině vznikl srovnatelný počet novotvarů

od kořene *bitcoin*, které byly utvořeny na základě slovtvorných pravidel daných jazyků. V češtině vzniklo více odvozenin, zatímco ve francouzštině byl počet derivátů a kompozit vyrovnaný. Potvrdil se tak náš původní předpoklad, že výsledky výzkumu by mohly být podmíněny typologickou odlišností obou jazyků.

I když u většiny nově vytvořených výrazů můžeme prozatím hovořit spíše o *hapax legomena*, tzn. lexikálních prvčích, jež byly vytvořeny pro užití v jednom konkrétním textu, jejich znovutváření v dalších komunikátech a tím i jejich postupné přetváření v neologismy je velmi pravděpodobné.

V obou jazycích byla od lexému *bitcoin* vytvořena substantiva, adjektiva, verba i adverbia. Ze substantiv jsou to zejména jména konatelská (*bitcoin-ář*, *bitcoin-ista*, *bitcoin-ér*, *bitcoiň-ák*, *bitcoin-er* × *bitcoin-eur*, *bitcoin-iste*, *bitcoin-ien*, *bitcoin-er*), v češtině pak i deminutiva (*bitcoin-ík*, *bitcoin-ek*). Adjektiva a slovesa vznikla připojením příslušných českých a francouzských sufixů, pro adjektiva se jedná v češtině o přípony *-ový* (*bitcoin-ový*), *-(n)y* (*bitcoin-y*) nebo *-(n)i* (*bitcoin-i*) a ve francouzštině *-ien* (*bitcoin-ien*) a *-eur* (*bitcoin-eur*). Slovesa byla vytvořena v češtině pomocí sufixu *-ovat* (*bitcoin-ovat*) a ve francouzštině pomocí *-iser* (*bitcoin-iser*) a *-er* (*bitcoin-er*).

Analýza korpusů rovněž potvrdila četné užívání prefixoidů (*makro-*, *mikro-*, *super-*, *hyper-*, *ultra-* aj.), které byly použity například pro názvy dalších kryptoměn nebo jejich jednotek (*superbitcoin*, *hyperbitcoin*, *microbitcoin*, *ultrabitcoin* aj.). Protože je však jejich pravopis rozkolísaný (častěji se píše jako dvě oddělená slova, mnohdy i v podobě *bitcoin ultra*) a jedná se o názvy utvořené již v angličtině, v souhrnných tabulkách nejsou uvedeny, s výjimkou slova *milibitcoin* pro češtinu (z důvodu použití počeštěné podoby) a *euro-bitcoin* pro francouzský jazyk (vzhledem k použití jako adjektiva). Jak v češtině, tak i ve francouzštině se vyskytuje i řada sufixoidních kompozit, např. *bitcoinman*, *bitcoimánie* / *bitcoimanie*, *bitcoinfobie* / *bitcoiphobie* aj.

Obecně lze říci, že lexém *bitcoin* si v obou jazycích zachovává rysy výchozího jazyka, co se týče pravopisu (jelikož však slovo *bitcoin* přináší do češtiny nezvyklou kombinaci hlásek, vznikly i další dvě variantní psané podoby daného výrazu – *bitkoin* a *bitkojn*, prozatím však s malou frekvencí výskytu) a výslovností, je ale zařazen morfologicky. Slovtvorná adaptace tohoto anglicismu se projevuje především tvořením slovtvornými postupy (derivací a kompozicí) od anglického základu slova, v ojedinělých případech i přejímáním slovtvorně utvářených pojmenování z angličtiny (jako tomu bylo například u slova *bitcoiner*).

BIBLIOGRAFIE

- Beránek, J. 2017. „Bitcoin v Alze zafungovaly. Kryptoměnou platí především zákazníci z ciziny.“ [online] *Lupa.cz*, 15. 6. 2017 [cit. 3. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/bitcoin-v-alze-zafungovaly-kryptomenu-plati-predevsim-zakaznici-z-ciziny/vlakno/2/>.
- Buzássyová, K. 2010. „Vztah internacionálních a domácích slov v premenách času.“ *Jazykovedný časopis* 61 (2): 113–130.
- Čermák, F. 2010. *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Čermák, F., J. Filipec. 1985. *Česká lexikologie*. Praha: Academia.

- Fillner, K. 2014. „Jak na bitcoin. Krok za krokem.“ [online] *Btctip*, aktualizováno 2. 10. 2017 [cit. 25. 6. 2018]. Dostupné z: <https://btctip.cz/wp-content/uploads/2018/05/jak-na-bitcoin-karel-fillner-aktualizace.pdf>.
- Fridrichová, R. 2013. „O identitě anglicismů v metropolitní a québecké francouzštině.“ Pp 41–54 in I. Mišterová, E. Skopečková (eds.). *A Search for Identity in Linguistic, Literary, Cultural and Historical Perspectives*. Plzeň: FF ZČU.
- Furdík, J. 2004. *Slovenská slovtvorba*. Prešov: Náuka.
- Goursau, H. 2015. *Dictionnaire des anglicismes*. Saint-Orens-de-Gameville: Éditions Henri Goursau.
- Grepl, M., Z. Hladká, M. Jelínek. 2008. *Průručka mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Hill, K. 2014. *Secret Money: Living on Bitcoin in the Real World*. Jersey City: Forbes Media.
- Hlavenka, J. 2013. „BitCoin se může stát zárodkem něčeho opravdu velkého.“ [online] *Lupa.cz*, 2. 5. 2013 [cit. 3. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/jiri-hlavenka-bitcoin-se-muze-stat-zarodkem-neceho-opravdu-velkeho/nazory/?opl-order=insert&do=opl-reorder>.
- Horová, H. 2014. „Porozumění francouzskému odbornému textu v kurzech pro vysokoškolské studenty (nefilologie) na základě využití elementárních znalostí lexikologie.“ *Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni* 6 (1): 176–192.
- iDNES.cz. 2018. „Bitcoin přežil, jiné měny ne. Investoři věří blockchainu.“ [online] *iDNES.cz*, 3. 7. 2018 [cit. 4. 7. 2018]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/bitcoin-blockchain-burza-kryptomeny-dvx-/eko-zahranicni.aspx?c=A180702_165823_eko-zahranicni_rts.
- Karlík, P., M. Nekula, J. Pleskalová. 2002. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Kolektiv. 2015. *Le Grand Larousse illustré 2016*. Paris: Larousse.
- Kraus, J. a kol. 2005. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.
- Légifrance. 2018. „Vocabulaire de l’informatique (liste de termes, expressions et définitions adoptés).“ [online] *Légifrance*. [cit. 30. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000034795042&dateTexte=&categorieLien=id>.
- Martinová, O. 2017. „Internacionalismus.“ [online] P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [cit. 30. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/INTERNACIONALISMUS>.
- Martinová, O. a kol. 2004. *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 2*. Praha: Academia.
- Martinová, O. a kol. 2005. *Neologizmy v dnešní češtině*. Praha: ÚJČ AV ČR.
- Massonnaud, R. 2014. „Le bitcoin intéresse le ministère des Finances.“ [online]. *L'Express Votre Argent*, 6. 8. 2014 [cit. 3. 7. 2018]. Dostupné z: https://votreargent.lexpress.fr/impots/le-bitcoin-interesse-le-ministere-des-finances_1583825.html.
- Mišterová, I. 2017. „Madíj? Madi ágerikum. Jazyk jako nositel kulturních hodnot v románu Prundhatí Royové Bůh malíčkosti.“ *Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni* 9 (2): 139–152.
- Mortureux, M.-F. 1997. *La lexicologie entre langue et discours*. Paris: CEDES.
- Prouvost, J., J.-F. Sablayrolles. 2003. *Les néologismes*. Paris: PUF.
- Radimský, J. 2003. *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990–1996)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta.

- Rejzek, J. 1993. „K formální adaptaci anglicismů.“ *Naše řeč* 76 (1): 26–30.
- Reverso-Softissimo. 2017. „Bitcoin.“ [online] *Reverso Dictionnaire* [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <https://dictionnaire.reverso.net/francais-definition/bitcoin>.
- Rey-Debove, J., A. Rey. 2005. *Le Petit Robert de la Langue Française 2006*. Paris: Dictionnaires Le Robert.
- Soukup, T. 2013. „Do Oxfordského slovníku angličtiny se dostal Bitcoin, BYOD i phablet.“ [online] *Czech New Center*, 4. 9. 2013 [cit. 30. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.zive.cz/bleskovky/do-oxfordskeho-slovníku-angličtiny-se-dostal-bitcoin-byod-i-phablet/sc-4-a-170402/default.aspx>.
- Steemit.com. 2018. „Bitcoin bublina a bitcoin mánie.“ [online] *Steemit* [cit. 3. 7. 2018]. Dostupné z: <https://steemit.com/busy/@krakonos/bitcoin-bublina-a-bitcoin-manie>.
- Stroukal, D., J. Skalický. 2015. *Bitcoin: Peníze budoucnosti. Historie a ekonomie kryptoměn, stručná příručka pro úplné začátečníky*. Praha: Ludwig von Mises Institut CZ&SK.
- Svobodová, D. 2007. *Internacionalizace současné slovní zásoby*. Ostrava: Ostravská univerzita.
- Svobodová, D. 2009. *Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: mezi módností a standardem*. Ostrava: Ostravská univerzita.
- Svobodová, D. 2013. „Psané podoby přejatých slov.“ *Bohemistika* 13 (1): 7–14.
- Šabršula, J. 1983. *Základy francouzské lexikologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- TLFi. 2018. „Anglicismus.“ [online] *ATILF – CNRS & Université de Lorraine*. [cit. 28. 6. 2018]. Dostupné z: <http://stella.atilf.fr/Dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?8;s=250701975>.
- Unesco.uniba.sk. 2017a. „Bitcoin.“ [online] *Araneum Bohemicum III Maximum* [cit. 5. 7. 2018]. Dostupné z: http://unesco.uniba.sk/aranea/run.cgi/freqs?q=aword%2C%5Bc%3D%22.%2Abit.oin.%2A%22%5D;corpname=AranBohe_a&viewmode=kwic&attrs=word&ctxattrs=word&structs=doc%2Cp%2Cg&refs=%3Ddoc.urldomain&gdexconf=&attr_tooltip=nott;fcrit=word/e+0~0%3E0;ml=1.
- Unesco.uniba.sk. 2017b. „Bitcoin.“ [online] *Araneum Francogallicum II Maximum* [cit. 5. 7. 2018]. Dostupné z: http://unesco.uniba.sk/aranea/run.cgi/freqs?q=aword%2C%5Bc%3D%22.%2Abitcoin.%2A%22%5D;corpname=AranFran_a&viewmode=kwic&attrs=word&ctxattrs=word&structs=doc%2Cp%2Cg&refs=%3Ddoc.urldomain&gdexconf=&attr_tooltip=nott;fcrit=word/e+0~0%3E0;ml=1.
- Ústav pro jazyk český AV ČR. 2016. „Bitcoin.“ [online] *Webové hnízdo LEXIKO – Databáze heslářů* [cit. 25. 6. 2018]. Dostupné z: http://lexiko.ujc.cas.cz/heslare/index.php?word=bitcoin&full=0&encode=utf8_general_ci&psjc=1&ssjc=1&ssc=1&ssc_jmena=1&sn1=1&sn2=1&neomat=1&spr=1&svaz=1.
- Veillet, T. 2017. „Nouveau verbe: «se faire bitcoiner».“ [online] *Investir.ch*, 16. 6. 2017 [cit. 4. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.investir.ch/2017/06/nouveau-verbe-se-faire-bitcoiner/>.
- Wikislovník. 2017. „Bitcoin.“ [online] *Wikislovník* [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <https://cs.wiktionary.org/wiki/bitcoin>.
- Wiktionnaire. 2018. „Bitcoin.“ [online] *Wiktionnaire* [cit. 2. 7. 2018]. Dostupné z: <https://fr.wiktionary.org/wiki/bitcoin>.

SUMMARY

A simple computer program invented in 2008 by a computer scientist or group of engineers under the pseudonym Satoshi Nakamoto gave birth to the crypto-currency bitcoin, which has become the most famous and widely used virtual currency. Bitcoin is decentralized electronic money that is independent of banks and not regulated by governments. Lately, the number of merchants and places where this cryptocurrency can be used for payment has grown. Nonetheless, other virtual currencies like ether, ripple, litecoin or dash, known under the umbrella term “altcoins”, have been continuously gaining a significant share of the market.

The constant rise of virtual currencies and blockchain technologies raises many questions to which various public institutions and citizens around the world hold contradicting standpoints. Even those who are not otherwise interested in finance, investment, or electronic culture express their opinions about bitcoin. However, the goal of this article is not to answer questions such as “what is bitcoin” and “how does it work”? “What are the risks or problems linked to the growth of virtual currencies?” In this paper, bitcoin is viewed purely from a linguistic perspective. The goal of the completed research is thus to analyze the Anglicism “bitcoin” in the Czech and French languages and show to what degree the term has been adapted in both languages.

Adaptation of loanwords is a complex process that develops at various language levels and depends on several factors (typology of languages, frequency of use, time factors, area of use, etc.). The research shows that the loanword “bitcoin” in Czech and in French preserves its original spelling and pronunciation. Thus, no graphic or phonological adaptation has taken place. Nonetheless, the term is shown to have adapted to the morphosyntactic system of Czech and French. It is attributed to the male gender in both languages, used in the plural, and has not been given any affixes or other components.

Derivation of substantives, primarily suffixal derivation, is characteristic for both languages. Primarily agent names (i.e. for those who buy, use, or handle bitcoin) are created by adding the suffixes *-ář*, *-ér*, *-ista* in Czech and *-eur/-euse*, *-ien* and *-iste* in French. In some cases, however, it is difficult to determine whether we are dealing with a derivation created in Czech or in French or an adapted loanword from English. Examples of this are words such as *bitcoinizace* (or in French *bitcoinisation*) or *hyperbitcoinizace* (in French *hyperbitcoinisation*), as both words also exist in English as well.

The majority of compounds that are found in the analyzed corpora or on the internet are nouns. Most often, they include composites made up of the word *bitcoin* and another English word. These compounds were not integrated into the summary tables. These tables primarily list examples of hybrid compounds linking the word “*bitcoin*” and a Greek element (*makro-/macro-*, *mikro-/micro-*, *super-*, *hyper-*, *ultra-*, *-fobie/-phobie*, *-phile*, *euro-*, etc.). Words compounded in this manner are often written in two ways: with a hyphen or as one word. *Bitcoin* has functioned as a means of payment for ten years. People use *bitcoin* to shop, as a store of value, or as savings; this cryptocurrency has also become a means of investment. Despite this fact, its fate is unclear and no one is able to predict its future. The fate of *bitcoin* as a currency can significantly influence its fate as a neologism in the given languages. Although this expression made its way into dictionaries of the French language in 2015 in book form (*Le Petit Robert de la langue française*, Larousse atd.), there is no guarantee that it will remain in the language, as new words especially in the area of new technologies appear rapidly and many of them just as quickly become obsolete.